

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

Установа адукацыі

«Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт
імя Максіма Танка»

ГІСТОРЫЯ БЕЛАРУСІ

*Вучэбная праграма курса па спецыяльнасці
П 02.01.00 «Гісторыя»*

Мінск 2001

УДК 947.6(075.8)
ББК 63.3(4Бел)Я73
Г516

Друкуецца па рашэнні рэдакцыйна-выдавецкага савета
БДПУ імя М. Танка

Аўтары-складальнікі: *М. М. Забаўскі*, доктар гістарычных навук,
прафесар кафедры гісторыі Беларусі БДПУ;
А. М. Люты, доктар гістарычных навук,
прафесар, загадчык кафедры гісторыі
Беларусі БДПУ;
М. К. Сакалоў, доктар гістарычных навук,
прафесар кафедры гісторыі Беларусі БДПУ;
А. А. Цобкало; кандыдат гістарычных навук,
дацэнт кафедры гісторыі Беларусі БДПУ

Рэцэнзенты:
І. В. Аржахоўскі, доктар гістарычных
навук, прафесар, загадчык кафедры
гісторыі славянскіх народаў БДУ

Рэкамендавана ў якасці базавай:

Савет гістарычнага факультэта
БДПУ імя М. Танка
(праатакол № 7 ад 20.04.2001 г.)

Савет БДПУ імя Максіма Танка
(праатакол № 7 ад 10.05.2001 г.)

© Аўтары-складальнікі: М. М. Забаўскі, А. М. Люты,
М. К. Сакалоў, А. А. Цобкало, 2001
© Вокладка. А. А. Пакала, 2001

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вышэйшыя педагогічныя навучальныя ўстановы павінны рыхтаваць спецыялістаў, здольных сумяшчаць не толькі грунтоўную прафесійную падрыхтоўку, але і дакладныя веды па шэрагу гуманітарных дысцыплін. Належнае месца сярод іх займае гісторыя Беларусі. Сёння сярод насельніцтва, а найперш моладзі, павялічваецца імкненне больш ведаць пра сваіх продкаў, пра гісторыю сваёй краіны. Для захавання самастойнасці этнасу, які абвясціў аб суверэннасці сваёй дзяржавы, патрэбна не толькі зберагчы яго мову, але і спасцігнуць яго гісторыю, без якой не можа быць нацыянальнай самасвядомасці.

Ранейшая сістэма адукацыі не дазваляла даць студэнтам негістарычных факультэтаў грунтоўныя веды па гісторыі Беларусі. Менавіта таму з 1992/93 навучальнага года ўнесены змены ў вучэбныя планы, дзе на гэту дысцыпліну адведзена 120, а на гістарычным факультэце — 340 гадзін.

Курс мае на мэце даць будучым настаўнікам магчымасць вызначыць сваё месца ў працэсе нацыянальна-культурнага адраджэння беларускага народа. Ён асвятляе гісторыю Беларусі са старажытных часоў да нашых дзён на гістарыяграфічнай і глыбока тэарэтычнай аснове. Асаблівая ўвага звяртаецца на пытанні духоўнай культуры.

Улічваючы школьную базавую гістарычную адукацыю студэнтаў, складальнікі праграмы не дэталізавалі асобныя факты і падзеі. Робіцца акцэнт выкладчыкаў на метадалогію гісторыі, паколькі, як і раней, назіраюцца імкненні выкарыстаць гісторыю ў якасці зброі ў палітычнай барацьбе. Толькі адмовіўшыся ад манапалізму на ідэі і погляды, можна пазбегнуць дагматызму і ідэалагізацыі ў падыходах да гістарычных з'яў. Палітызаваная гісторыя вядзе да страты пачуцця нацыянальнай свядомасці і павагі, аб'ектыўнасці ў ацэнках не толькі мінулага, але і сучаснасці, выклікае нацыянальны нігілізм, грамадзянскі песімізм, бездухоўнасць, бескультур'е.

Гісторыя чалавецтва — мнагамерны і рознабаковы працэс. Гэта не толькі змена грамадска-палітычных фармацый, класавыя бітвы і рэвалюцыі, але і гісторыя развіцця самога чалавека, яго сацыяльных і духоўных якасцяў і магчымасцяў. Абязлічванне гісторыі, схематызм асвятлення гістарычных падзей і асоб пазбаўляюць гісторыю духоўнасці і маралі.

ЗМЕСТ

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА.....	3
<i>Уводзіны</i> . Змест, задачы і значэнне курса	4
<i>Раздзел I</i> . Першабытнае грамадства на тэрыторыі Беларусі (100 тысяч гадоў да н. э. — V ст. н. э.)	4
<i>Раздзел II</i> . Беларусь у сярэднія вякі (VI—XV стст.)	5
<i>Раздзел III</i> . Вялікае княства Літоўскае, Рускае, Жамойцкае ў XIII—XV стст.	7
<i>Раздзел IV</i> . Афармленне фальварачна-паншчыннай сістэмы і шляхецкай дэмакратыі. Палітычнае становішча Беларусі. Развіццё культуры. (XIV — першая палова XVII ст.)	8
<i>Раздзел V</i> . Войны і сацыяльна-палітычныя канфлікты другой паловы XVII — XVIII ст. Сацыяльна-эканамічны, палітычны і культурны заняпад Беларусі	10
<i>Раздзел VI</i> . Крызіс прыгонніцкай сістэмы (канец XVIII — першая палова XIX ст.)	14
<i>Раздзел VII</i> . Станаўленне буржуазнага грамадства ў Беларусі. Фарміраванне беларускай нацыі (1861—1900 гг.)	17
<i>Раздзел VIII</i> . Беларусь у пачатку XX ст. (1901—1914 гг.)	20
<i>Раздзел IX</i> . Беларусь у гады першай сусветнай вайны (1914—1918 гг.)	23
<i>Раздзел X</i> . Беларусь паміж дзвюма сусветнымі войнамі (1919—1939 гг.)	29
<i>Раздзел XI</i> . Беларусь у гады другой сусветнай вайны	37
<i>Раздзел XII</i> . Беларусь у пасляваенны перыяд (1945—1985 гг.)	40
<i>Раздзел XIII</i> . Беларусь сучасная	42
ЛІТАРАТУРА	44

Вучэбнае выданне

ГІСТОРЫЯ БЕЛАРУСІ

Вучэбная праграма

Аўтары-складальнікі: Забаўскі Мікалай Міхайлавіч
Люты Анатолій Міхайлавіч
Сакалоў Мікалай Канстанцінавіч
Цобкало Андрэй Анатольевіч

Рэдактар М. В. Калацкая
Макетаванне: А. А. Пакала

Падпісана ў друк 23.10.2001. Фармац 60×84 ¹/₁₆.
Папера пісчая. Гарнітура *школьная*. Друк афсетны.

Ум. друк. арк. 3,4. Ул.-выд. арк. 3,0.
Тыраж 100 экз. Заказ 1291. Цана 320 р.

Выдавец і паліграфічнае выкананне:
Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка
Ліцэнзія ЛВ № 196 ад 04.02.98 г.

Ратапрынт БДПУ імя М. Танка. 220050, Мінск, вул. Савецкая, 18